

فشار واشنگتن برای پایان بخشیدن به انشقاق قطر

به قلم سایمون هندرسون (/fa/experts/saymwn-hndrswn-0/)

۱۵ ژانویه ۲۰۲۱

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/washington-pushes-end-qatar-rift

العربية (/ar/policy-analysis/washntn-tdght-lanha-alshqaq-m-qtr/)

درباره نویسنده

سایمون هندرسون (/fa/experts/saymwn-hndrswn-0/)

تحلیل کوتاه

دیپلماسی موفق می‌تواند موجب تقویت عادی‌سازی روابط میان اعراب و اسرائیل و توسعه تلاش‌های ایالات متحده برای مقابله با ایران شود اما مشخص نیست که آیا ریاض می‌خواهد همین حالا به چانه‌زنی مشغول شود یا منتظر دوره جو بایدن خواهد بود

ج‌رِد کوشنر مشاور ارشد ریاست‌جمهوری و تیمی از مذاکره‌کنندگان برجسته آمریکایی قرار است این هفته از عربستان سعودی و قطر دیدار کنند و این امید وجود دارد که اختلاف بین متحدان آمریکا در خلیج فارس که چند ماه بعد از روی کار آمدن دولت ترامپ آغاز شده بود پیش از پایان ریاست‌جمهوری او برطرف شود اما بسیاری از مسائل حساس لازم است پیش از آن حل‌وفصل شده یا پشت سر گذاشته شده باشد

تأثیر دودستگی فعلی

اگرچه شکاف بین کشورهای حاشیه خلیج فارس ناشی از برخی اختلافات گذشته است اما دودستگی فعلی اساساً از می ۲۰۱۷ آغاز شد یعنی وقتی که مجموعه مطالبی به طرفداری از ایران بر روی وبسایت خبرگزاری قطر منتشر شد و عربستان سعودی و امارات متحده عربی آن را محکوم کردند (مقامات آمریکایی بعداً به این نتیجه رسیدند که امارات متحده عربی این وبسایت را هک کرده بوده است). در تاریخ ۵ ژوئن ریاض و ابوظبی در همراهی با بحرین و مصر روابط دیپلماتیک خود را با دوحه قطع کردند و به محاصره زمینی هوایی و دریایی قطر پرداختند روز بعد رئیس‌جمهور ترامپ علناً قطر را به حمایت از تروریسم متهم کرد در ۲۳ ژوئن پس از فشار وزارت خارجه آمریکا به طرفین برای روشن کردن زمینه اختلاف چهار کشور محاصره‌کننده فهرستی سیزده ماده‌ای از مطالبات خود را منتشر کردند که بر اساس آن قطر به توسعه روابط نزدیک با ایران حمایت از تروریسم و افراط‌گرایی اسلامی و تأمین بودجه برای رسانه‌های معاند متهم شده بود (برای دیدن متن کامل به صفحه ۵ مقاله «قطر بدون تمیم» مراجعه کنید) <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/qatar-without-tamim>» از انتشارات انستیتو واشنگتن مراجعه کنید).

محاصره قطر از بسیاری جهات شکست خورد قطر که درآمد زیادی از فروش گاز طبیعی به دست می‌آورد نه تنها از نظر اقتصادی دوام آورد بلکه حتی اقتصادش رونق پیدا کرد روابط این کشور با واشنگتن نیز تغییر نکرد در ژانویه ۲۰۱۸ رئیس‌جمهور ترامپ از تمیم بن حمد آل ثانی امیر قطر به خاطر تلاش‌هایش «برای مقابله با تروریسم در تمام اشکال آن» قدردانی کرد و پایگاه هوایی عظیم العُدید

همچنان به میزبانی بیش از ۱۰ هزار پرسنل ارتش آمریکا و هواپیماهای جنگی برای مبارزه علیه داعش ادامه داد و واشنگتن همچنین از دوحه به دلیل میزبانی هیات نمایندگی طالبان و تسهیل مذاکرات صلح افغانستان قدردانی کرده است. به علاوه پول دولت قطر برای حمایت‌های انسان‌دوستانه‌اش از فلسطینی‌ها از طریق اسرائیل در نوار غزه تحویل آنها شد (هرچند که این نگرانی نیز وجود دارد که این نوع کمک‌های مالی باعث تقویت حماس (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/risks-of-the-palestinian-authoritys-outreach-to-qatar-and-turkey>) شود).

فرصت‌ها و موانع دیپلماتیک

نکته حائز اهمیت این است که گزارش‌های مربوط به سفر کوشنر حاکی از آن است که وی از ابوظبلی دیدار نخواهد کرد چرا که این تصور وجود دارد که محمد بن زاید آل نهیان ولیعهد ابوظبلی که عملاً حاکم امارات متحده عربی است شدیداً با اعطای امتیازات به قطر مخالف است. یوسف العثیمه سفیر امارات در واشنگتن نیز در ۱۶ نوامبر اظهار داشت که پایان دادن به شکاف (میان کشورهای عربی حوزه خلیج فارس و قطر) «در فهرست اولویت‌های هیچ‌کس نیست».

قطر باز شدن حریم هوایی سعودی به روی پروازهای ورودی و خروجی دوحه را اگر ممکن شود به عنوان پاداش اولیه برای خود در نظر می‌گیرد این مسئله یکی از موضوع‌های اصلی مذاکرات بین عربستان و قطر بود که یک سال پیش انجام شد. با این حال امکان دارد که محمد بن سلمان ولیعهد و رهبر بالفعل عربستان سعودی مایل به امتیاز دادن به هیات نمایندگی دولت ترامپ نباشد. در ۲۷ نوامبر *فایننشال تایمز* گزارشی طولانی منتشر کرد با عنوان «عربستان سعودی حل بحران قطر را به جو بایدن هدیه می‌دهد».

پُر کردن شکاف موجود همچنین به دلیل اقدامات قانونی که دوحه انجام داده می‌تواند چالش‌برانگیز باشد. در ماه ژوئن سازمان تجارت جهانی در حکمی نتیجه گرفت که ریاض حامی شرکتی است که گفته می‌شود برنامه‌های یک شبکه تلویزیونی ماهواره‌ای ورزشی متعلق به قطر را به صورت غیرقانونی پخش می‌کند. در ماه جولای نیز دیوان دادگستری بین‌المللی از شکایت قطر به ایکائو (سازمان بین‌المللی هوانوردی غیرنظامی) حمایت کرد مبنی بر اینکه کشورهای محاصره‌کننده قطر کنوانسیون‌های مربوط به پروازهای مسافربری از طریق حریم هوایی خارجی را نقض کرده‌اند.

در مورد روابط قطر با اسرائیل باید گفت که قطر به‌رغم تبلیغات پرسروصدا از سوی امارات مسلماً از حامیان برنامه عادی‌سازی روابط با اسرائیل در آینده خواهد بود. دوحه در اوایل دهه ۱۹۹۰ گام‌های اولیه‌ای برای رسیدن به این هدف برداشت که در آن زمان همسایگان عرب این کشور آن را محکوم کردند. یک وزیر قطری در سال ۱۹۹۵ در مراسم تشییع‌چنانچه اسحاق رابین نخست‌وزیر اسرائیل شرکت کرد و اسرائیل سالیان متمادی یک دفتر تجاری در دوحه داشت. اگرچه روابط بین اسرائیل و قطر از آن زمان رو به سردی گذاشته است با این حال اسرائیلی‌ها هنوز هم می‌توانند با استفاده از گذرنامه اسرائیلی به این کشور سفر کنند.

به طور کلی دودستگی فعلی موجب تضعیف وحدت نظر کشورهای عربی حوزه خلیج فارس در قبال فعالیت‌های شورانه ایران در منطقه شده است. بنابراین برطرف کردن این شکاف باعث تقویت سیاست آمریکا در این زمینه و مسائل مرتبط با آن در خاورمیانه می‌شود.

*سایمون هندرسون هموند بیکر و مدیر برنامه برنستاین در مورد خلیج فارس و سیاست انرژی در انستیتو واشنگتن است. ❖

RECOMMENDED

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲

Farzin Nadimi

(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology)

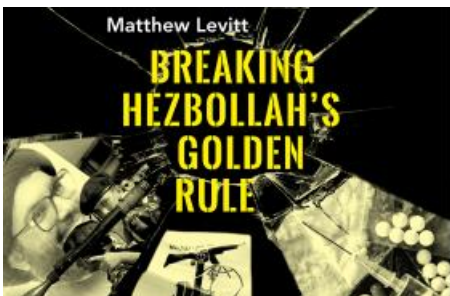
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule)

TOPICS

(/policy-analysis/rwabt-rb-w-asrayy/) روابط عرب و اسرائیل

(/policy-analysis/rb-w-aslam-syasy/) عرب و اسلام سیاسی

(/policy-analysis/syast-amryka/) سیاست آمریکا

(/policy-analysis/khlyj-w-syast-hwzh-anrzhly/) خلیج و سیاست حوزه انرژی

REGIONS & COUNTRIES

(/policy-analysis/ayran/) ایران

(/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyj-fars/) کشورهای حاشیه خلیج فارس

(/policy-analysis/asrayy/) اسرائیل